

БІОЛОГІЯ ЛЮДИНИ І ТВАРИН

УДК 595.7 : 630*27(477.53-25)

В.М. Закалюжний

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
вул. Остроградського, 2, Полтава, 36003, Україна
pprizoo@gmail.com

НАРИС ЕНТОМОФАУНИ ПОЛТАВСЬКОГО МІСЬКОГО ПАРКУ

У статті висвітлено результати багаторічних (1984–2017 рр.) досліджень ентомофауни Полтавського міського парку, здійснюваних щорічно під час проведення навчальних екскурсій для студентів природничого факультету Полтавського педуніверситету імені В.Г. Короленка протягом останньої декади травня – першої декади червня.

За оригінальними даними, на території Полтавського міського парку виявлено 104 види комах, що належать до 53 родин, 10 рядів. Найвищу видову насиченість мають ряди Coleoptera (34 види), Lepidoptera (19 видів), Hymenoptera (12 видів), Odonata (10 видів), Diptera та Hemiptera (по 9), Orthoptera (7). Найбільш поширеними та чисельними у складі дослідженої ентомофауни є: *Coccinella septempunctata* L., *Cetonia aurata* L., *Adalia bipunctata* L., *Aporia crataegi* L., *Pieris brassicae* L., *P. rapae* L., *P. napi* L., *Vanessa cardui* L., *V. io* L., *V. urticae* L., *V. polychloros* L., *Bombus sylvarum* L., *Pseudovespa vulgaris* L., *Formica rufa* L., *F. fusca* L., *Culex pipiens* L., *Tabanus bromius* L., *T. bovinus* L. Багаторічні коливання чисельності популяції окремих видів зумовлені впливом абіотичних екологічних факторів, а також ступенем антропогенного пресингу. У складі вивченої фауни комах відмічено 6 видів, занесених до Червоної книги України, та 1 вид із Європейського Червоного списку.

За харчовою спеціалізацією комахи вивченої фауни представлені фітофагами, хижаками, кровососами, детритофагами, трупоїдами та поліфагами.

Таким чином, ентомофауна Полтавського міського парку є досить багатою і диференційованою у систематичному та екологічному аспектах. Це зумовлено наявністю на території парку різноманітних біотопів (лісових угруповань, деревних та кущових насаджень, відкритих ділянок із трав'янистою рослинністю, водних об'єктів). Подальші дослідження комах у межах даного природно-заповідного об'єкту мають бути спрямовані на вивчення умов збереження рідкісних видів та проведення їх моніторингових спостережень.

Ключові слова: ентомофауна, комахи, рідкісні види, Полтавський міський парк.

Вступ. Полтавський міський парк серед одинадцяти парків Полтави є зразком садово-паркового мистецтва середини ХХ ст. і справжньою окрасою міста та його зеленої зони. Складність рельєфу, багата колекція дендрофлори (понад 200 видів дерев і кущів), поєднання заліснених і відкритих ділянок ландшафту, наявність водних об'єктів обумовлюють тут різноманітність умов для існування біоти [1, 4, 9].

У 2017 р. парк відзначає своє 55-річчя та потребує ревізії наявного у ньому біорізноманіття. Фауна Полтавського міського парку вивчена сьогодні переважно на рівні хребетних тварин [4], в той час як відомостей про безхребетних тварин і, зокрема, комах, цієї заповідної території у літературі знайти не вдалося. У зв'язку з цим **метою** даної **статті** є висвітлити оригінальні дані про склад ентомофауни Полтавського міського парку.

Матеріал і методи досліджень. Вивчення фауни комах Полтавського міського парку здійснювали понад 30 років (із 1984 по 2017 рр.) під час проведення групових оглядових навчальних екскурсій для студентів природничого факультету Полтавського педуніверситету імені В.Г. Короленка. Екскурсії здійснювалися щорічно протягом останньої декади травня – першої декади червня із 10-ї по 14-ту годину дня.

Збір ентомофауни вели згідно стандартних методик (відлов комах ентомологічними сачками у повітрі, косіння сачками по травостою, а також огляд рослинності і збір сидячих комах) та із дотриманням чинного природоохоронного законодавства України [5, 11]. Відловлених комах фіксували у морилках, транспортували в ентомологічних трикутниках, конвертах та в коробках на ватних матрасиках [10]. Зібраний ентомологічний матеріал діагностували на імагінальній стадії за допомогою таких визначників, як «Атлас комах України» [3], «Определитель насекомых Европейской части СССР» [6], «Насекомые СССР» [2], «Денні метелики України» [8], «Визначник бабок (Odonata) України: личинки та екзувії» [7].

Результати та їх обговорення. В ході оригінальних досліджень на території Полтавського міського парку виявлено 104 види комах, що належать до 53 родин та 10 рядів (табл. 1).

Найвищу видову насиченість мають ряди Coleoptera (34 види), Lepidoptera (19 видів), Hymenoptera (12 видів), Odonata (10 видів), Diptera та Hemiptera (по 9), Orthoptera (7). Найбіднішими на види є ряди Homoptera (2 види), Neuroptera та Mecoptera (по 1).

Встановлено, що у складі дослідженої ентомофауни найбільш поширеними та чисельними є: *Coccinella septempunctata*¹, *Cetonia aurata*, *Adalia bipunctata* (Coleoptera), *Aporia crataegi*, *Pieris brassicae*, *P. rapae*, *P. napi*, *Vanessa cardui*, *V. io*, *V. urticae*, *V. polychloros* (Lepidoptera), *Bombus sylvarum*, *Pseudovespa vulgaris*, *Formica rufa*, *F. fusca* (Hymenoptera), *Culex pipiens*, *Tabanus bromius*, *T. bovinus* (Diptera).

Як нами було помічено, багаторічні коливання чисельності популяцій окремих видів зумовлені впливом абіотичних екологічних факторів (зокрема, температурою та кількістю опадів), а також ступенем антропоїчного пресингу, оскільки територія парку виступає місцем відпочинку міських жителів та оточена виробничою й житловою інфраструктурою, шляхами транспортного (залізничного і автомобільного) сполучення тощо.

За харчовою спеціалізацією комахи вивченої фауни досить різноманітні і представлені фітофагами (*Tettigonia viridissima*, *Decticus verrucivorus*, *Philaenus spumarius*, *Sitobion avenae*, *Anisoplia austriaca* тощо), хижаками (*Coccinella septempunctata*, *Anax imperator*, *Libellula depressa*, *L. quadrimaculata*, *Naucoris cimicoides*, *Notonecta glauca*, *Nepa cinerea* і т.д.), кровососами (*Culex pipiens*, *Tabanus bromius*, *T. bovinus* і т.д.), детритофагами (*Necrophorus humator*, *Copris lunaris*), трупоїдами (*Sarcophaga carnaria*, *Lucilia caesar* тощо) та поліфагами (*Melolontha hippocastani*, *Cetonia aurata* та ін.).

¹ автори назв видів наведено нижче у таблиці.

У складі вивченої фауни комах відмічено 6 видів, занесених до занесених до Червоної книги України [9] (*Anax imperator*, *Lucanus cervus*, *Cerambyx cerdo*, *Acherontia atropos*, *Marumba quercus*, *Xylocopa valga*), та 1 вид із Європейського Червоного списку (*Formica rufa*).

Таблиця 1

**Видовий склад та деякі екологічні характеристики комах
Полтавського міського парку**

№ виду з/п	Ряд, родина, вид		Відносна чисельність	Харчова спеціалізація
	Латинська назва	Українська назва		
	ODONATA	Ряд БАБКИ		
	Calopterygidae	Родина красуні		
1.	<i>Calopteryx splendens</i> Haris.	Красуня блискуча	+	х
	Lestidae	Родина лютки		
2.	<i>Lestes dryas</i> L.	Лютка-дріада	+	х
3.	<i>Lestes viridis</i> L.	Лютка зелена	+	х
4.	<i>Lestes sponsa</i> Hansem.	Лютка-наречена	+	х
	Platycnemidae	Родина плосконіжки		
5.	<i>Platycnemis pennipes</i> Pall.	Стрілка-плосконіжка (плосконіжка звичайна)	+	х
	Gomphidae	Родина дідки		
6.	<i>Gomphus vulgatissimus</i> L.	Дідок звичайний	+	х
	Aeschnidae	Родина коромисла		
7.	<i>Aeschna cyanea</i> Mull.	Коромисло синє	р	х
8.	<i>Anax imperator</i> Leach **	Дозорець-імператор **	р	х
	Libellulidae	Родина бабки справжні		
9.	<i>Libellula depressa</i> L.	Бабка плоска	+	х
10.	<i>Libellula quadrimaculata</i> L.	Бабка чотириплямиста	+	х
	ORTHOPTERA	Ряд ПРЯМОКРИЛІ		
	Tettigoniidae	Родина коники		
11.	<i>Tettigonia viridissima</i> L.	Коник зелений	+	ф
12.	<i>Tettigonia cantans</i> Fuess.	Коник співочий	+	ф
13.	<i>Decticus verrucivorus</i> L.	Стрибун сирій	+	ф

	Gryllotalpidae	Родина вовчки		
14.	<i>Gryllotalpa gryllotalpa</i> L.	Вовчок звичайний (ведмедка, капустаєнка)	+	ф
	Acrididae	Родина справжні саранові		
15.	<i>Calliptamus italicus</i> L.	Прус італійський	+	ф
16.	<i>Stauroderus scalaris</i> F.-W.	Кобилка темнокрила	+	ф
17.	<i>Psophus stridulus</i> L.	Вогнівка тріскуча	+	ф
	НОМОПТЕРА	Ряд РІВНОКРИЛІ ХОБОТНІ		
	Aphrophoridae	Родина пінявки		
18.	<i>Philaenus spumarius</i> L.	Пінявка слинява	+	ф
	Aphididae	Родина попелиці		
19.	<i>Sitobion avenae</i> F.	Попелиця велика злакова	+	ф
	HEMIPTERA	Ряд НАПІВТВЕРДОКРИЛІ (КЛОПИ)		
	Naucoridae	Родина плавти		
20.	<i>Naucoris cimicoides</i> L.	Плавт звичайний	++	х
	Notonectidae	Родина хребтоплови		
21.	<i>Notonecta glauca</i> L.	Хребтоплав звичайний	++	х
	Nepidae	Родина водяні скорпіони		
22.	<i>Nepa cinerea</i> L.	Водяний скорпіон звичайний	++	х
	Gerridae	Родина водомірки		
23.	<i>Gerris lacustris</i> L.	Водомір ставковий	+	х
	Pyrrhocoridae	Родина червоноклопи		
24.	<i>Pyrrhocoris apterus</i> L.	Клоп-солдатик (червоноклоп червоний)	++	п
	Coreidae	Родина крайовики		
25.	<i>Coreus marginatus</i> L.	Клоп (крайовик) щавлевий	++	ф
	Pentatomidae	Родина щитники		
26.	<i>Graphosoma lineatum</i> L. (<i>Graphosoma italicum</i> Mull.)	Щитник смугастий	++	ф
27.	<i>Dolycoris baccarum</i> L.	Щитник ягідний	+	ф
28.	<i>Palomena prasina</i> L.	Щитник зелений	++	п
	COLEOPTERA	Ряд ТВЕРДОКРИЛІ (ЖУКИ)		
	Dytiscidae	Родина плавунці		
29.	<i>Dytiscus marginalis</i> L.	Плавунець облямований	+	х

	Carabidae	Родина туруни		
30.	<i>Carabus granulatus</i> L.	Турун зернистий	+	х
31.	<i>Zabrus tenebrioides</i> Goeze	Турун хлібний	+	ф
	Hydrophilidae	Родина водолюби		
32.	<i>Hydrous aterrimus</i> Eschz. (<i>Hydrous piceus</i> L.)	Водолюб великий чорний	+	х
	Histeridae	Родина карапузики		
33.	<i>Hister quadrinotatus</i> Scr.	Карапузик чотирикрапковий	+	п
	Silphidae	Родина мертвоїди		
34.	<i>Necrophorus humator</i> Ol.	Гробарик чорний	+	д
35.	<i>Xylodrepa quadripunctata</i> L.	Мертвоїд чотирикрапковий	+	х
36.	<i>Aclypea opaca</i> L.	Мертвоїд матовий	+	ф
	Lucanidae	Родина рогачі		
37.	<i>Lucanus cervus</i> L.**	Жук-олень **	+	ф
38.	<i>Dorcus parallelipedus</i> L.	Рогач малий (оленьок)	+	ф
	Scarabaeidae	Родина пластинчастовусі		
39.	<i>Copris lunaris</i> L.	Копр місячний	р	д
40.	<i>Oryctes nasicornis</i> L.	Жук-носоріг	р	п
41.	<i>Anisoplia austriaca</i> Hbst.	Кузька хлібний	++	ф
42.	<i>Melolontha hippocastani</i> F.	Хрущ травневий східний	++	п
43.	<i>Cetonia aurata</i> L.	Бронзівка золотиста	++	п
44.	<i>Epicometis hirta</i> Poda	Оленка волохата	++	п
	Buprestidae	Родина златки		
45.	<i>Poecilonota variolosa</i> Payk.	Златка мінлива осикова	+	ф
46.	<i>Dicerca aenea</i> L.	Златка золотиста тополева (златка бронзова)	+	ф
47.	<i>Chrysobothris affinis</i> F.	Златка бронзова дубова	+	ф
	Elateridae	Родина ковалики		
48.	<i>Lacon murinus</i> L.	Ковалик сирій	+	ф
	Cantharididae	Родина м'якотілки		
49.	<i>Lygistopterus sanguineus</i> L.	Червонокрил кривавий	+	п
	Coccinellidae	Родина сонечка		
50.	<i>Coccinella septempunctata</i> L.	Сонечко семикрапкове	+++	х
51.	<i>Adalia bipunctata</i> L.	Сонечко двокрапкове	++	х
	Cerambycidae	Родина вусачі		
52.	<i>Leptura rubra</i> L.	Лептура-коримбія червона	+	ф

53.	<i>Allosterna tabacicolor</i> De Geer	Альостерна тютюноколірна	+	ф
54.	<i>Cerambyx cerdo</i> L. **	Вусач великий дубовий **	р	ф
55.	<i>Cyrtoclytus capra</i> Germ.	Кліт козерогий (циртоклітус євразійський)	+	ф
56.	<i>Lamia textor</i> L.	Вусач-товстун вербовий	+	ф
	Chrysomelidae	Родина листоїди		
57.	<i>Clytra quadripunctata</i> L.	Клітра чотириплямиста	++	ф
58.	<i>Chrysomela graminis</i> L.	Листоїд трав'яний	++	ф
59.	<i>Melasoma populi</i> L.	Листоїд тополевий	++	ф
60.	<i>Melasoma aenea</i> L.	Листоїд вільховий	++	ф
61.	<i>Phytodecta rufipes</i> Deg.	Листоїд червононогий	+	ф
	Curculionidae	Родина довгоносики		
62.	<i>Curculio glandium</i> Marsh.	Довгоносик жолудевий	+	ф
	NEUROPTERA	Ряд СІТЧАСТОКРИЛІ		
	Chrysopidae	Родина золотоочки		
63.	<i>Chrysopa vulgaris</i> Schn.	Золотоочка звичайна	р	х
	MECOPTERA	Ряд СКОРПІОНОВІ МУХИ		
	Panorpidae	Родина скорпійниці		
64.	<i>Panorpa communis</i> L.	Скорпійниця звичайна	р	п
	LEPIDOPTERA	Ряд ЛУСКОКРИЛІ (МЕТЕЛИКИ)		
	Tortricidae	Родина листовійки		
65.	<i>Caprocapsa pomonella</i> L. (<i>Cydia pomonella</i> L., <i>Laspeyresia pomonella</i> L.)	Плодожерка яблунева	+	ф
	Sphingidae	Родина бражники		
66.	<i>Acherontia atropos</i> L. **	Бражник мертва голова **	р	ф
67.	<i>Sphinx ligustri</i> L.	Бражник бузковий	++	ф
68.	<i>Marumba quercus</i> Den. et Schiff. **	Бражник дубовий **	р	ф
	Geometridae	Родина п'ядуни		
69.	<i>Biston betularia</i> L.	П'ядун березовий	++	ф
	Arctiidae	Родина ведмедиці		
70.	<i>Arctia villica</i> L.	Ведмедиця сільська	+	ф
	Pieridae	Родина білани		
71.	<i>Aporia crataegi</i> L.	Білан жилкуватий	+++	ф
72.	<i>Pieris brassicae</i> L.	Білан капустяний	++	ф
73.	<i>Pieris rapae</i> L.	Білан ріпаковий	++	ф

74.	<i>Pieris napi</i> L.	Білан бруквяний	++	ф
75.	<i>Gonepteryx rhamni</i> L.	Цитринець (лимонниця звичайна, палист крушиновий)	+	ф
	Satyridae	Родина сатириди		
76.	<i>Pararge megera</i> L. (<i>Lasiommata megera</i> L.)	Осадець Мегера	+	ф
	Nymphalidae	Родина німфаліди		
77.	<i>Vanessa cardui</i> L.	Сонцевик будяковий (реп'яхівка)	++	ф
78.	<i>Vanessa io</i> L. (<i>Inachis io</i> L.)	Сонцевик павичеве око	++	ф
79.	<i>Vanessa urticae</i> L. (<i>Aglais urticae</i> L.)	Сонцевик кропив'яний (кропив'янка)	++	ф
80.	<i>Vanessa polychloros</i> L. (<i>Nymphalis polychloros</i> L.)	Сонцевик рябий (бараниця грушева)	+	ф
81.	<i>Melitaea didyma</i> Esper	Рябець Дидима (рябець червоний, шашечниця червона)	+	ф
82.	<i>Neptis aceris</i> Lep.	Чорнявка темно-бура	+	ф
	Lycaenidae	Родина синявці		
83.	<i>Lycaena icarus</i> Rott. (<i>Polyommatus icarus</i> Rott.)	Синявець-ікар звичайний	++	ф
	HYMENOPTERA	Ряд ПЕРЕТИНЧАСТОКРИЛІ		
	Vespidae	Родина складчастокрилі оси		
84.	<i>Vespa crabro</i> L.	Шершень звичайний	+	х
85.	<i>Pseudovespa vulgaris</i> L.	Оса звичайна	+	х
86.	<i>Polistes gallicus</i> L.	Оса паперова	+	ф
	Andrenidae	Родина андреніди		
87.	<i>Andrena carbonaria</i> L.	Андрена (земляна бджола) вугільно-чорна	+	ф
	Halictidae	Родина галіктіди		
88.	<i>Halictus quadricinctus</i> F.	Галікт смугастий	+	ф
	Megachilidae	Родина мегахіліди		
89.	<i>Osmia rufa</i> L.	Осмія руда	+	ф
	Apidae	Родина справжні бджоли		
90.	<i>Apis mellifera</i> L.	Бджола медоносна	+	ф
91.	<i>Bombus sylvarum</i> L.	Джміль лісовий	+	ф
92.	<i>Bombus (Psithyrus) vestalis</i> Geoffroy	Джміль-зозуля білозадий	+	ф

93.	Xylocopa valga Gerst. **	Ксилокопа (бджола-тесляр) звичайна **	p	ф
	Formicidae	Родина мурахи		
94.	Formica rufa L.***	Мурашка руда лісова***	p	ф
95.	Formica fusca L.	Мурашка бура лісова	+++	х
	DIPTERA	Ряд ДВОКРИЛІ		
	Tipulidae	Родина типуліди		
96.	Tipula lunata L.	Комар-довгоног жовтий	+	п
	Culicidae	Родина кровосисні комарі		
97.	Culex pipiens L.	Комар звичайний (комар-пискун)	+++	к
	Tabanidae	Родина гедзі		
98.	Tabanus bromius L.	Гедзь сірий	++	к
99.	Tabanus bovinus L.	Гедзь бичачий	++	к
100.	Chrysops relictus Mg.	Хризопс (пістряк) звичайний	+	п
101.	Chrysops caecutiens L.	Хризопс (пістряк) лісовий	+	ф
	Calliphoridae	Родина каліфориди		
102.	Calliphora vomitoria L.	Муха синя падальна	+	т
103.	Lucilia caesar L.	Муха зелена падальна	+	т
	Sarcophagidae	Родина саркофагіди		
104.	Sarcophaga carnaria L.	Муха сіра м'ясна	++	т

Пояснення до таблиці:

Охоронний статус видів: ** – вид занесений до Червоної книги України; *** – вид занесений до Європейського Червоного списку.

Відносна чисельність видів: +++ – вид численний; ++ – вид звичайний; + – вид нечисленний; p – вид рідкісний.

Харчова спеціалізація видів: ф – фітофаги; х – хижаки; к – кровососи; д – детритофаги; т – трупоїди; п – поліфаги.

Висновки. Таким чином, ентомофауна Полтавського міського парку є досить багатоманітною і диференційованою у систематичному та екологічному аспектах. Це зумовлено наявністю на території парку різноманітних біотопів (лісових угруповань, деревних та кущових насаджень, відкритих ділянок із трав'янистою рослинністю, водних об'єктів). Подальші дослідження комах у межах даного природно-заповідного об'єкту мають бути спрямовані на вивчення умов збереження рідкісних видів та проведення їх моніторингових спостережень.

Список використаної літератури:

1. Байрак О.М. Парки Полтавщини: історія створення, сучасний стан дендрофлори, шляхи збереження і розвитку / О.М. Байрак, В.М. Самородов, Т.В. Панасенко. – Полтава : Верстка, 2007. – 276 с.
2. Горностаєв Г.Н. Насекомые СССР. Справочники-определители географа и путешественника. – Москва : Мысль, 1970. – 372 с.
3. Гусев В.І. Атлас комах України / В.І. Гусев, В.М. Єрмоленко [та ін.]. – Київ : Рад. школа, 1962. – 384 с.
4. Еталони природи Полтавщини. Розповіді про заповідні території. / О.М. Байрак, М.І. Проскурня, Н.О. Стецюк [та ін.]. – Полтава : Верстка, 2003. – 212 с.
5. Про тваринний світ : закон України: станом від 13.12.2001 р. № 2894 / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3041-12> (дата звернення: 12.04.2017). – Назва з екрана.
6. Мамасєв Б.М. Определитель насекомых Европейской части СССР / Б.М. Мамасєв, Л.М. Медведев, Ф.Н. Правдин – Москва : Просвещение 1976. – 320 с.
7. Матушкіна Н.О. Визначник бабок (Odonata) України: личинки та екзувії / Н.О. Матушкіна, Л.А. Хрокало. – Київ: Фітосоціоцентр, 2002. – 72 с.
8. Некрутенко Ю. Денні метелики України / Ю. Некрутенко, В. Чиколовець – Київ : Вид-во Раєвського, 2005. – 232 с.
9. Стецюк Н.О. Полтавський міський парк / Н.О. Стецюк // Стежинами заповідних парків Полтавщини. Екскурс в історію та сьогодення / за ред. О.М. Байрак. – Полтава : Верстка, 2009. – С. 85–101.
10. Фасулати К.К. Полевое изучение наземных беспозвоночных / К.К. Фасулати. – Москва : Высш. шк., 1971. – 424 с.
11. Червона книга України /ред. І.А. Акімов. – Київ : Глобалконсалтинг, 2009. – 624 с.

Рекомендує до друку В.М. Писаренко
Отримано 28.10.2017 р.

В.М. Закалюжний

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленко

ОЧЕРК ЭНТОМОФАУНЫ ПОЛТАВСКОГО ГОРОДСКОГО ПАРКА

В статье освещены результаты многолетних (1984–2017 гг.) исследований энтомофауны Полтавского городского парка, осуществляемых ежегодно во время проведения учебных экскурсий для студентов естественного факультета Полтавского педуниверситета имени В.Г. Короленко на протяжении последней декады мая – первой декады июня.

По оригинальным данным, на территории Полтавского городского парка обнаружено 104 вида насекомых, принадлежащих 53 семействам, 10 отрядам. Наивысшую видовую насыщенность имеют отряды *Coleoptera* (34 вида), *Lepidoptera* (19 видов), *Hymenoptera* (12 видов), *Odonata* (10 видов), *Diptera* и *Hemiptera* (по 9), *Orthoptera* (7). Наиболее распространенными и многочисленными в составе исследованной энтомофауны являются: *Coccinella septempunctata* L., *Cetonia aurata* L., *Adalia bipunctata* L., *Aporia crataegi* L., *Pieris brassicae* L., *P. rapae* L., *P. napi* L., *Vanessa cardui* L., *V. io* L., *V. urticae* L., *V. polychloros* L., *Bombus sylvarum* L., *Pseudovespa vulgaris* L., *Formica rufa* L., *F. fusca* L., *Culex pipiens* L., *Tabanus bromius* L., *T. bovinus* L. Многолетние колебания численности популяций отдельных видов обусловлены влиянием абиотических экологических факторов, а также степенью антропогенного прессинга. В составе изученной фауны насекомых отмечено 6 видов, занесенных в Красную книгу Украины, и 1 вид из Европейского Красного списка.

По пищевой специализации насекомые изученной фауны представлены фитофагами, хищниками, кровососами, детритофагами, трупоедами и полифагами.

Таким образом, энтомофауна Полтавского городского парка является достаточно богатой и дифференцированной в систематическом и экологическом аспектах. Это обусловлено наличием на территории парка разнообразных биотопов (лесных сообществ, древесных и кустарниковых насаждений, открытых участков с травянистой растительностью, водных объектов). Дальнейшие исследования насекомых в пределах данного природно-заповедного объекта должны быть направлены на изучение условий сохранения редких видов и проведение их мониторинговых наблюдений.

Ключевые слова: энтомофауна, насекомые, редкие виды, Полтавский городской парк.

V.M. Zakalyuzhny

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

THE STUDY OF ENTOMOFAUNA OF THE POLTAVA CITY PARK

The article highlights the results of long-term (1984–2017) studies of the entomofauna of the Poltava City Park, carried out annually during educational excursions for students of the natural faculty of the Poltava V.G. Korolenko Pedagogical University during the last decade of May – the first decade of June.

According to the original data, 104 species of insects belonging to 53 families and 10 orders were found on the territory of the Poltava City Park. The most species-rich orders are *Coleoptera* (34 species), *Lepidoptera* (19 species), *Hymenoptera* (12 species), *Odonata* (10 species), *Diptera* and *Hemiptera* (by 9 species), *Orthoptera* (7 species). The most common and numerous in the examined entomofauna are: *Coccinella septempunctata* L., *Cetonia aurata* L., *Adalia bipunctata* L., *Aporia crataegi* L., *Pieris brassicae* L., *P. rapae* L., *P. napi* L., *Vanessa cardui* L., *V. io* L., *V. urticae* L., *V. polychloros* L., *Bombus sylvarum* L., *Pseudovespa vulgaris* L., *Formica rufa* L., *F. fusca* L., *Culex pipiens* L., *Tabanus bromius* L., *T. bovinus* L. The long-term fluctuations in the number of populations of certain species caused by the influence of abiotic environmental factors, as well as the degree of anthropogenic pressure. In the studied fauna of insects six species are listed in the Red Book of Ukraine and 1 species is from the European Red List.

By food specialization insects of the fauna studied are represented by phytophagous, predators, bloodsuckers, detritophages, corpses and polyphages.

Thus entomofauna of the Poltava City Park is quite rich and differentiated in a systematic and environmental aspects. This is due the presence on the territory of the park a variety of habitats (forest communities, tree and shrub plantations, open areas with herbaceous vegetation, water bodies). Further studies of insects within the limits of a given nature-preserve object should be aimed at studying the conditions for the conservation of rare species and conducting their monitoring observations.

Key words: entomofauna, insects, rare species, Poltava city park.